

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Формування фінансової звітності малих підприємств є важливим елементом функціонування сучасної економіки, адже саме цей сектор становить значну частину суб'єктів господарювання. Особливості організації обліку та звітності таких підприємств зумовлені необхідністю поєднання простоти ведення обліку з достатнім рівнем інформативності для користувачів. Саме тому питання спрощеної фінансової звітності набуває особливої актуальності.

Малі підприємства є поширеним явищем у сучасній економіці. Це зумовлює високий попит на застосування спрощеної фінансової звітності. Така практика пояснюється прагненням бізнесу оптимізувати адміністративне навантаження та спростити процедури обліку і звітування.

Відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку малі підприємства складають спрощену фінансову звітність, яка включає лише дві основні форми: баланс та звіт про фінансові результати [1]. Порівняно з повним комплектом фінансової звітності, що складається з п'яти форм, структура спрощеної звітності є значно лаконічнішою. Зокрема, у балансі відсутні статті щодо відстрочених податкових активів і зобов'язань, забезпечень, а розділ довгострокових зобов'язань подається у згорнутому вигляді. У свою чергу звіт про фінансові результати містить лише один узагальнений показник фінансового результату діяльності підприємства, тоді як у повній формі звітності фінансовий результат визначається окремо за основною, операційною та всією діяльністю.

У сучасних умовах розвиток інформаційних технологій значною мірою змінив процес формування облікової інформації. Підприємства ведуть облік за допомогою інформаційних баз, що дозволяє систематизувати дані для подальшого отримання потрібної для управління підприємством інформації, зокрема про розрахунки, залишки коштів, виробництво продукції, обсяги реалізації тощо. В умовах розвитку електронного документообігу ведення обліку в інформаційних базах, на противагу традиційним книгам і журналам, є життєво необхідним. У свою чергу відображення операцій саме у цей спосіб дає змогу отримати різного роду звіти. Відтак відсутність деяких статей балансу, а також визначення одного фінансового результату напряму, на противагу підсумуванню окремо визначених трьох фінансових результатів не надто спростило задачу формування звітності більшості малих підприємств, адже автоматизована система обліку могла б навести і показники повної звітності, не потребуючи внесення додаткових даних. Автоматизована система обліку працює перш за все

«мовою документів»: підсумовування і перенесення чисел виконує програма, а розподіл сум за статтями є лише питанням налаштувань.

Разом з тим, формування звітності навіть за допомогою автоматизованої системи обліку не є простою задачею, адже перед її складанням необхідно відобразити всі господарські операції. Мікропідприємства – неплатники ПДВ можуть не використовувати подвійний запис, фізичні особи-підприємці інколи обмежуються веденням книг доходів і витрат, підприємства згортають діяльність не проходячи процес ліквідації або просто не дбають про документообіг. Взаємодія малих підприємств з такими суб'єктами господарювання часто ускладнює отримання документів, необхідних для відображення господарських операцій, а також проведення інвентаризації заборгованості як важливого етапу підготовки до складання балансу. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації [2], відтак малі підприємства часто не мають бухгалтера у штаті, обов'язки ведення обліку покладаються на директора або на аутсорс, що може впливати на якість обліку через брак коштів, часу чи відсутність якісної бізнес-комунікації. Отже, автоматизація та цифровізація спрощують процес ведення обліку та формування звітності, проте важливо, щоб це було інструментом для бухгалтерів, а не засобом для операціоністів, задля того, щоби звітність не втрачала інформативності і відображала реальний стан речей, а не показувала вигідну для керівництва цифру податку до сплати.

Водночас фінансова звітність виконує не лише функцію узагальнення облікових даних, але й слугує важливим джерелом інформації для зовнішніх користувачів. Банківські установи, інвестори та інші зацікавлені сторони часто потребують більш деталізованої інформації щодо структури активів і зобов'язань, складу доходів та витрат, а також напрямів використання грошових коштів. Тому на практиці фінансова звітність малих підприємств нерідко доповнюється різноманітними розшифровками та аналітичними таблицями.

У цьому контексті важливо звернути увагу на міжнародну практику формування фінансової звітності, адже міжнародні стандарти фінансової звітності орієнтовані передусім на потреби інвесторів та інших зовнішніх користувачів. Їх головною метою є забезпечення прозорості, порівнянності та достатньої деталізації фінансової інформації, що дозволяє об'єктивно оцінити результати діяльності підприємства та ухвалювати економічно обґрунтовані рішення.

Таким чином, формування фінансової звітності малих підприємств в умовах цифровізації поєднує спрощення формальної структури звітних форм із необхідністю забезпечення достовірності та інформативності облікових даних. Ефективність цього процесу залежить не лише від використання сучасних інформаційних систем, але й від належної організації первинного обліку, документообігу та професійного рівня осіб, відповідальних за ведення бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» редакція від 23 груд. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 16.03.2026).

2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 16.03.2026).